

İMMUNOPROFİLAKSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ, VETERİNER FAKÜLTESİ,
MİKROBİYOLOJİ ANABİLİM DALI

HAYVANLARDA AŞILAMA

Kanatlılarda Aşılama

Etkili unsurlar

1-Hayvanların bağışıklık durumları

Aktif bağışıklık (enfeksiyon ya da aşılama)

Pasif bağışıklık (yumurta sarısından yavruya antikor geçişi, maternal antikor süresi 3 hafta)

2-Hayvanların sağlık durumları

Hayvanlar sağlıklı ve çevresel koşullar uygun olduğunda aşılama yapılmalıdır.

Aşı yalnızca sağlıklı hayvanlara uygulanır.

3-Çevredeki hastalıklar

4-Aşılama periyodu

Kanatlılarda aşılama civciv döneminden başlar ve periyodik olarak devam eder.

Antikor titrelerine göre aşılama yapılmalıdır.

5-Aşı tipleri

6-Hayvanların yaşı ve yetiştirme tipi

- Aşılama programları hazırlanırken, hayvanların yaşı ve yetiştirme tipine göre aşı tipi ve aşılama yöntemleri belirlenir.
- Broyler, yumurtacı, damızlık
- Broiler işletmelerde hayvanlar günlük iken alınıp 6-7 haftaya kadar büyütüldüğü için ancak bu sürelerde etkili olabilecek hastalıklara karşı aşılanırlar.
- Yumurtacı işletmelerde hayvanlar civciv veya yarka olarak (15-16 haftalık iken) alınarak yetiştirilir. Daha uzun süre kümeste kaldıklarından hastalıklara maruz kalma riskleri yüksektir.
- Damızlık işletmeler anaç tavuklardan sağlanan antikorların elde edilmesi için aşılama programlarına çok önem vermek zorundadır.

7-Aşılama yöntemleri

- 1) **Burun-göz aşılama yöntemi:** Newcastle disease (ND), Infectious bronchitis (IB), Infectious bursal Disease (Gumboro: IBD), Infectious laryngotracheitis (ILT)
- 2) **Gaga daldırma yöntemi ile aşılama:** ND, IB
- 3) **Sprey yöntemi ile aşılama:** ND, IB, IBD
- 4) **İçme suyu yöntemi ile aşılama:** ND, IB, IBD, ILT, Avian Ensefalomyelitis (AE)
- 5) **Enjeksiyon yöntemi ile aşılama:** ND, IB, Gumboro, Marek, Infectious coryza, Tifo, Koli, Kolera, Mycoplasma
- 6) **Foliküler aşılama:** ILT, Tavuk çiçeği
- 7) **Kanat zarına batırma yöntemi ile aşılama:** Tavuk çiçeği
- 8) **Kloakal yöntemle aşılama:** ILT

Atlarda Aşılama

- Atlarda aşılamamanın amacı, enfeksiyöz hastalıklara karşı hem bireysel hem de sürü bağışıklığının sağlanmasıdır.
- Aşılama programları planlanırken **hayvanın yaşı, kullanım alanı, enfeksiyöz etkene maruziyet riski** dikkate alınır.
- Tayların, aşıli kısıraklardan **yeterli kolostral (maternal) antikor** (800 mg/dL'den fazla) almaları önemlidir.
- Eğer taylar yetersiz maternal antikora sahipse (200 mg/dL'den az) veya aşısız kısıraklardan doğmuşlarsa;
- Primer **EHV 1,4** ve **tetanoz** aşısını 3-4 aylık yaşta, sekonder aşığı 4-5 aylık yaşta (4-6 hafta sonra) ve 3. doz aşığı 10-12 aylık yaşta almalıdır.
- Bu taylar primer **kuduz** aşılarını 3-4 aylık yaşta, sekonder aşığı 12 aylık yaşta olmalıdır.
- Influenza** aşısı 6 aylık yaşta uygulanmalıdır.

Tetanoz Aşısı

- Hastalığın etkeni olan ***Clostridium tetani***, tüm dünyada yaygındır.
- Hastalık atların yaralarının toprakla teması sonrası, hayvanın etkenle enfekte olmasıyla şekillenir.
- Eğer yaralanan atın aşı geçmişi bilinmiyorsa muhakkak **tetanoz aşısı (toksoid aşı)** yanında **tetanoz antitoksini** uygulamasının yapılması gerekmektedir. Primer aşı uygulamasının 1 ay ardından sekonder aşı dozu yapılmalıdır.
- Aşılı kısırakların taylarına ise ilk doz 6, ikinci doz 7 ve üçüncü doz ise 9 aylık yaşta uygulanmalıdır.
- Aşısız kısırakların taylarına ise ilk doz 3, ikinci doz 4 ve üçüncü doz ise 6 aylık yaşta uygulanır.
- Aşılı bir atın bu uygulamalardan sonra ciddi bir yaralanma olgusu söz konusu olduğunda tek doz aşı uygulaması yapılmalıdır.

Equine herpesvirus 1 ve 4 Aşısı

- **EHV-1**, atlarda abort olgularının ve sinirsel hastalığın birincil sebebidir.
- **EHV-4** ise, özellikle genç atlarda solunum sistemi enfeksiyonlarına neden olmaktadır.
- Gebe kısıraklarda yavru atma, annelerin gebeliğin 3., 5., 7. ve 9. aylarında **inaktif EHV-1 aşısı** ile aşılması yoluyla önlenmektedir.
- Solunum sistemi enfeksiyonları ise **kombine EHV-1 ve EHV-4 aşısı** ile sağlanmaktadır.
- Taylarda aşıya 6 aylıkken başlanıp, ikinci aşı 7. ay, üçüncü aşı ise 8. ay yapıp, 12 aylık yaşta yapılan aşı ile tamamlanır.
- Yarış atları ise her 6 ayda bir aşılanmalıdır. Damızlık kısırakların doğumdan 2-4 hafta öncesinde EHV-4 ile aşılmasıyla yavrulara **kolostrumla maternal antikorların geçişi** sağlanır.

Influenza Aşısı

- **Influenza virusu**, atlarda solunum sistemi hastalıklarının başında gelir ve bulaşıcılığı yüksektir.
- Bu nedenle risk altındaki tüm atların (taylar, damızlık kısıraklar, yarış atları, şovlara katılan atlar, nakil edilen atlar) aşılması gerekmektedir.
- Aşılı damızlıkların tayları, maternal antikorlarla interferensin önlenmesi nedeniyle 9, 10 ve 12 aylık yaşta 3 kez aşılanır.
- Aşısız damızlıkların tayları ise, daha erken yaşta 6, 7 ve 12 aylık yaşta aşılanmalıdır.
- Yarış atlarına aşı her 6 ayda bir olmak üzere senede 2 kez yapılır.
- Aşı intranazal olarak uygulanmaktadır.

Kuduz Aşısı

- Atlarda kuduz, zoonoz ve ölümcül bir hastalıktır.
- Atlarda hastalık belirtileri yeme içme güçlüğü, yürüme güçlüğü ve inkordinasyondur.
- Damızlık kısırakların doğumdan 4-6 hafta önce aşılması gerekmektedir.
- Aşılı damızlıkların tayları 6, 7 ve 12 aylık yaşta 3 kez aşılanır.
- Aşısız damızlıkların tayları ise daha erken yaşta 3, 4 ve 12 aylık yaşta aşılanmalıdır.
- Yetişkin atların ise senede 1 kez olmak üzere **her sene** aşılanmasında fayda vardır.